

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO
NR. VIII-1881 2, 6, 9, 16, 17, 20, 21¹, 22, 22², 23, 41, 31, 39, 48², 48³, 48⁴, 49, 58, 59, 67, 71¹, 72 IR
74 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 20¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS ĮSTATYMO
NR. XI-1375 2, 3, 6, 11, 13, 14, 20¹, 20², 22, 30, 32, 49 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO 13¹ IR 20³ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI
VERTINIMO ĮSTATYMO NR. I-1495 3 STRAIPSNIO, 1 IR 2 PRIEDŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ
ĮSTATYMO NR. XIII-2166 50, 69, 84, 86 STRAIPSNIŲ IR 2 PRIEDO PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJŲ PLANAVIMO ĮSTATYMO
NR. I-1120 20 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo (toliau – AEI) 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas šio įstatymo tikslas – užtikrinti darnią atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtrą ir integraciją į energetikos sistemą. Praktika rodo, kad kituose įstatymuose įtvirtintos nuostatos kai kuriais atvejais gali būti perteklinės arba lėtinančios atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtrą (pvz., saulės šviesos energijos ir vėjo elektrinių).

Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“, 25 punkte numatyta, kad viena iš pagrindinių strateginio atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) srities tikslo pasiekimo krypčių yra didinti vartojamos elektros energijos iš AEI dalį, palyginti su galutiniu elektros energijos suvartojimu, iki 45 proc. 2030 metais ir 100 proc. 2050 metais. Vertinant technologijų vystymosi tendencijas prognozuojama, kad, gaminant elektros energiją iš AEI, iš vėjo energijos galėtų būti gaminama didžioji dalis – ne mažiau kaip 53 proc. elektros energijos, iš saulės šviesos energijos – 22 proc., likusi dalis naudojant kitas AEI technologijas. Pažymėtina, kad Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. XIV-490 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkės patvirtinimo“, 25 punkte numatyta, kad energijos gamybos ir tiekimo sektoriuose iki 2030 m. numatoma siekti, kad AEI dalis šalies bendrame galutinio energijos suvartojimo balanse sudarytų 45 proc. ir 50 proc. šalyje suvartojamos elektros energijos būtų iš AEI.

Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Aštuonioliktosios Vyriausybės programa), 159 punktą numato, kad bus plėtojama elektros energijos iš AEI gamyba, spartinama saulės ir vėjo elektrinių plėtra, bei planuojama 2025 m. turėti iki 1,2 GW galios įrengtų vėjo elektrinių ir 1 GW galios saulės elektrinių tinklą. Atsižvelgiant į tai, būtina mažinti kliūtis atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių plėtrai.

Nuo 2021 m. gegužės 25 d. iki 2021 m. birželio 14 d. vykdytų viešųjų konsultacijų metu identifikuotos pagrindinės AEI plėtrą stabdančios kliūtys, susijusios su atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų (toliau – AIE bendrija), elektros energiją gaminančių vartotojų (toliau – gaminantis vartotojas) teisiniu reglamentavimu, poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai vertinimo bei teritorijų planavimo procedūromis, efektyviu elektros tinklo išnaudojimu ir savivaldos bei bendruomenių požiūriu plėtojant AEI. Viešųjų konsultacijų metu identifikuoti klausimai detaliau buvo nagrinėjami Energetikos ministerijos suformuotose darbo grupėse, kurių darbas truko nuo 2021 m. birželio 18 d. iki 2021 m. gruodžio 31 d. Taip pat papildomai atliekami kiti redakcinio pobūdžio pakeitimai.

Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 6, 9, 16, 17, 20, 21¹, 22, 22², 23, 31, 39, 41, 48², 48³, 48⁴, 49, 58, 59, 67, 71¹, 72 ir 74 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo

papildymo 20¹ straipsniu įstatymo projekto (toliau – EEĮ projektas) rengimą paskatino šios priežastys:

AIE generacijos plėtrą stabdančios priežastys:

1. Elektrinės leistinos generuoti galios reglamentavimas. Šiuo metu galiojančio Elektros energetikos įstatymo (toliau – EEĮ) nuostatos nereglamentuoja elektrinės leistinos generuoti galios apibrėžties.

2. Leidimų veiklai elektros energetikos sektoriuje reglamentavimas:

2.1. Leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje gaminantiems vartotojams. Šiuo metu EEĮ numatyta išimtis dėl leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus (toliau – leidimas plėtrai) ir leidimo gaminti elektros energiją išdavimo gaminantiems vartotojams, kurių planuojamos įrengti elektrinės galia ne didesnė kaip 30 kW. Toks reglamentavimas stabdo gaminančių vartotojų plėtrą, nes statant didesnės nei 30 kW galios elektrines gaminantiems vartotojams būtina gauti leidimus veiklai elektros energetikos sektoriuje ir mokėti leidimų išdavimo rinkliavas.

2.2. Leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje kaupimo įrenginiams. Šiuo metu EEĮ nuostatos nereglamentuoja leidimų išdavimo tvarkos energijos kaupimo įrenginių plėtrai vykdyti ir generuoti energiją iš šių įrenginių, todėl kyla rizika dėl elektros tinklų galios pralaidumų rezervavimo ir jų efektyvaus panaudojimo. Taip pat nėra nustatyti reikalavimai asmenims, planuojantiems vykdyti šią veiklą, dėl ko gali kilti rizika elektros energetikos sistemos veikimui.

2.3. Leidimų veiklai elektros energetikos sektoriuje galiojimas ir diferencijavimas. Šiuo metu galiojančiame EEĮ leidimų plėtrai galiojimo ir šio leidimo pratęsimo terminai nėra diferencijuojami pagal technologiją, nors iš praktikos žinoma, kad saulės ir vėjo elektrinių statybos ir plėtros terminai yra skirtingi.

3. Leistinos generuoti galios viršijimas. Šiuo metu EEĮ nuostatos nereglamentuoja asmenų atsakomybės už eksploatuojamų elektrinių leistinos generuoti galios viršijimus. Nesant tokios atsakomybės reglamentavimo, tinklų operatoriui kyla rizikos dėl elektros energijos kokybės užtikrinimo vartotojams.

4. Piliečių energetinių bendrijų reglamentavimas. Šiuo metu galiojantis piliečių energetikos bendrijų statuso suteikimo procesas yra sudėtingesnis ir neskatina tokių bendrijų steigimosi.

5. Prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis. Šiuo metu galiojančiame EEĮ įtvirtintas prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis, taikomas elektrinėms, statomoms sausumos teritorijoje, buvo nustatytas dar 2011 m. priėmus Įstatymą. Nuo to laiko prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis nebuvo peržiūrėtas ar pakeistas. Taip pat praktikoje pasitaiko atvejų, kad, nepaisant AEI vystytojo sumokėto prievolių įvykdymo užtikrinimo, kai elektros tinklų pralaidumas rezervuojamas 3 metams, elektrinė, kuriai rezervuoti pralaidumai, taip ir nepastatoma.

Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 2, 3, 6, 11, 13, 14, 20¹, 20², 22, 30, 32, 49 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 13¹ ir 20³ straipsniais įstatymo projekto (toliau – AIEĮ projektas) rengimą paskatino šios priežastys:

1. AIE bendrijų plėtrą stabdančios priežastys:

1.1. Teisinė forma. Šiuo metu AIEĮ nustatyta teisinė forma (viešoji įstaiga) susiaurina savivaldybės galimybes dalyvauti AIE bendrijų veikloje. Taip pat susiaurinamos 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (toliau – Direktyva 2018/2001) nuostatos, kurios leidžia bet kokią teisinę formą, kuri gali jungti fizinius asmenis, mažas ir vidutines įmones bei vietos valdžios institucijas, įskaitant savivaldybes.

1.2. AIE bendrijos statuso suteikimo momentas. Kuo vėliau juridiniam asmeniui suteikiamas AIE bendrijos statusas, tuo sunkiau gauti paskolą, kadangi aiškus statusas pradiname veiklos etape svarbus projekto rizikingumo vertinimui ir skiriant finansavimą.

1.3. AIE bendrijos dalyviai. AIEĮ apibrėžtas AIE bendrijos dalyvių sąrašas užkerta galimybę AIE bendrijos dalyviu būti kitiems pelno nesiekiantiems subjektams. Taip pat susiaurinamos Direktyvos 2018/2001 nuostatos, nurodančios, kad AIE bendrijos dalyviais gali būti vietos valdžios įstaigos. Tai gali būti ir savivaldybės įmonės ir biudžetinės įstaigos ir bet koks kitas juridinis asmuo.

1.4. Kontrolinė sprendimų priėmimo teisė. AIEĮ įtvirtintas reglamentavimas riboja galimybę savivaldybėms inicijuoti AEI bendrijų steigimąsi, kadangi savivaldybės taryba nebus suinteresuota

pritarti sprendimui tapti AIE bendrijos dalyve, jei neturės balsų daugumos. Taip pat dėl tokio ribojimo kyla rizika, kad bus dirbtinai įtraukiami fiziniai asmenys.

1.5. Veiklos ribojimas. Galiojančiame AIEĮ nustatyti teritorijos ribojimai ir ribojimas dalyviams neturėti daugiau kaip 20 proc. kitos energetikos įmonės akcijų susiaurina Direktyvos 2018/2001 nuostatas ir užkerta kelią AEI bendrijų plėtrai.

1.6. Informacijos apie AIE bendrijos veiklą trūkumas. Viena iš AIE bendrijų steigimasi stabdančių kliūčių – informacijos apie AIE bendrijų statuso suteikimo veiklą trūkumas.

2. *Gaminančių vartotojų plėtrą stabdančios priežastys:*

2.1. Elektrinės galios ribojimai. Galiojančiame AIEĮ nustatyti elektrinės maksimalios galios ribojimai ir ribojimai, susiję su objektui suteikta leistina naudoti galia, riboja nebuitinių gaminančių vartotojų ir gaminančių vartotojų, kurie įsigyja nuotolinės elektrinės dalis parkuose, plėtrą.

2.2. Elektrinių galios paskirstymas. Galiojančiame AIEĮ nustatyti ribojimai, susiję su elektrinės galios paskirstymu vienam gaminančio vartotojo vartojimo objektui, ir veiklos reglamentavimo nebuvimas, kai nuotolinė elektrinė priskiriama vartojimo objektui, kuriame yra įrengta kita atsinaujinančius energijos išteklius naudojanti elektrinė, riboja gaminančių vartotojų teisę rinktis jiems ekonomiškai ir technologiškai tinkamiausią elektros energijos generavimo modelį.

2.3. Kaupimo laikotarpis. Gaminantys vartotojai per AIEĮ nustatytą gaminančių vartotojų kaupimo laikotarpį nespėja optimaliai išnaudoti savo pagaminto ir į elektros tinklus patiekto elektros energijos kiekio.

2.4. Naudojimosi elektros tinklais kaina. Galiojantis gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais kainos apskaičiavimo reglamentavimas stabdo nebuitinių gaminančių vartotojų plėtrą.

2.5. Atsakomybė už pagamintos elektros energijos disbalansą. Galiojančio AIEĮ nuostatos nereglamentuoja gaminančių vartotojų atsakomybės už pagamintos elektros energijos disbalansą ir sukelia neapibrėžtumą tiek gaminantiems vartotojams, tiek nepriklausomiems elektros energijos tiekėjams.

3. *Hibridinių elektrinių plėtrą stabdančios priežastys:*

Elektros energijos generacijos hibridinėse elektrinėse problematika. Galiojančio AIEĮ nuostatos nereglamentuoja elektros generacijos hibridinėse elektrinėse.

4. ***Vietos bendruomenių ar bendruomeninių organizacijų nepritarimas AEI plėtrai kyla dėl neapčiuopiamos naudos ir nereglamentuoto skatinimo mechanizmo.***

5. *Biodujų gamybos įrenginių prijungimą prie dujų sistemų stabdančios priežastys:*

5.1. Šiuo metu biodujų gamybos įrenginių prijungimo sąlygos AIEĮ apibrėžtos nepakankamai aiškiai, trūksta nuostatų, numatančių konkrečias subjektų atsakomybes prijungiant biodujų gamybos įrenginius prie dujų sistemų, kai kurios nuostatos teisiškai neįgyvendinamos ir jas reikia suvienodinti su praktikoje vykdomais procesais.

5.2. Vienas iš labiausiai biodujų gamybos prijungimą prie dujų tinklų ribojančių veiksnių yra susijęs su prijungimo darbų organizavimu. Šiuo metu galiojančiame AIEĮ teisė atlikti prijungimo darbus suteikiama tik operatoriams, dėl ilgų viešųjų pirkimų procedūrų itin užsitęsia prijungimo procesas, kuris tam tikrais atvejais gali trukti ir kelerius metus. Tokie terminai stabdo investuotojų norą įgyvendinti projektus, todėl naudinga suteikti galimybę dalį prijungimo darbų atlikti ir pačiam biodujų gamintojui.

6. ***Tobulintinas vėjo elektrinių poveikio aplinkai vertinimo reglamentavimas, sanitarinių apsaugos zonų reglamentavimas ir atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių teritorijų planavimo reglamentavimas.***

Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo Nr. I-1495 3 straipsnio, 1 ir 2 priedų pakeitimo įstatymo projekto (toliau – PUVPAVĮ projektas) rengimą paskatino ši priežastis:

Neaiškiai reglamentuoti reikalavimai dėl vėjo ir saulės šviesos energijos elektrinių poveikio aplinkai vertinimo. Šiuo metu, vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – PŪVPAVĮ) 2 priedu, atliekama atranka dėl vėjo elektrinių poveikio aplinkai vertinimo, kurios rezultatas gali būti sprendimas, kad būtina atlikti visą poveikio aplinkai vertinimo procedūrą. Todėl vėjo elektrinių plėtotojams sudėtinga įvertinti, ar numatomoms plėtoti vėjo elektrinėms pakaks atlikti tik atrankos procedūrą ar reikės atlikti visas

poveikio aplinkai vertinimo procedūras. Tai pailgina vėjo elektrinių projektų įgyvendinimo trukmę. Atlikti saulės elektrinių poveikio aplinkai vertinimą reikalaujamas aiškiai nenustatytas.

Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 50, 69, 84, 86 straipsnio ir 2 priedo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – SŽNSĮ projektas) rengimą paskatino ši priežastis:

Vėjo elektrinių plėtrą stabdančios sanitarinių apsaugos zonų nustatymo procedūros. Šiuo metu, vadovaujantis Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – SNŽSI)

51 straipsnio 1 dalimi, sanitarinės apsaugos zonų dydis nurodytas SNŽSI 2 priede arba nustatomas asmens, planuojančio ir (ar) vykdančio ūkinę veiklą, pasirinkimu – tokiu atveju šis dydis nustatomas atlikus poveikio visuomenės sveikatai vertinimą planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai ar planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentuose. Vadovaujantis SNŽSI, vėjo elektrinių sanitarinės apsaugos zonos nustatomos gavus visų žemės sklypų savininkų, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinių, kuriems priklausančios ar kurių valdomi žemės sklypai patenka į nustatomą vėjo elektrinės sanitarinės apsaugos zoną, sutikimus. Žemės sklypų savininkams yra atlyginami nuostoliai (mokamos kompensacijos), kylantys iš nustatomų apribojimų dėl žemės naudojimo, numatytų SŽNSĮ 53 straipsnio 1 dalyje. SNŽSI numato išimtis dėl kompensacijų apskaičiavimo pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą metodiką, tačiau nustatant sanitarines apsaugos zonas vėjo elektrinėms, kompensacijos dydis yra susitarimo tarp vėjo elektrinės vystytojo ir žemės, patenkančios į sanitarines apsaugos zonas, savininko objektas. Tuo atveju, kai ilgai nepavyksta susitarti dėl kompensacijos dydžio, vėjo elektrinių planavimas ir statyba užsitęsia. Be to, ne visada pavyksta rasti žemės sklypų savininkus ir gauti jų sutikimus. Taip pat praktikoje pasitaiko, kad susitarus su dauguma žemės sklypų savininkų, likusieji žemės savininkai, naudodamiesi tuo, kad jų sutikimai yra paskutiniai, reikalauja didesnių kompensacijų, o vėjo elektrinių vystytojai nesutinka dėl jų dydžio, todėl taip pat užsitęsia vėjo elektrinių statyba.

Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo Nr. I-1120 20 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – TPI projektas) rengimą paskatino ši priežastis:

Privalomas vėjo elektrinių numatymas teritorijų planavimo dokumentuose. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme (toliau – TPI) įtvirtinta teisė statyti statinius pagal savivaldybės lygmens bendruosius planus, tačiau TPI 20 straipsnio 4 dalyje numatytos išimtys tik dėl saulės šviesos energijos elektrinių ir AIE įstatyme numatytų atvejų. Privalomumas numatyti vėjo elektrines teritorijų planavimo dokumentuose ilgina vėjo elektrinių plėtros trukmę ir stabdo vėjo energetikos plėtrą, nes ne visos savivaldybės turi teritorijų planavimo dokumentus, leidžiančius vėjo elektrinių plėtrą, o tokiems dokumentams parengti reikia laiko ir finansinių išteklių.

Kiti pakeitimai:

1. Praktikoje kylantys neaiškumai dėl dokumentų, kuriuos elektros energijos gamintojas (toliau – gamintojas) turi pateikti siekdamas su tinklų operatoriumi pasirašyti Elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų ketinimų protokolą (toliau – ketinimų protokolas).

2. Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklės šiuo metu tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, o leidimus išduoda Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (toliau – Taryba). Tarybai vykdančioms leidimų išdavimo funkciją, kyla poreikis tikslinti Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklės, o siekiant jas patikslinti, būtina keisti Vyriausybės nutarimą. Siekiant greičiau reaguoti į besikeičiančius poreikius dėl teisės akto tobulinimo, tikslinga, kad Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklės tvirtintų ir jomis vadovaudamasi leidimus išduotų ta pati institucija. Atskiri Tarybos padaliniai užtikrintų leidimų išdavimo ir leidimų išdavimo kontrolės funkcijas.

3. Praktikoje kyla klausimų, ar saulės šviesos energijos elektrinėms reikia atlikti poveikio aplinkai vertinimą.

4. Statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūra reglamentuota Lietuvos Respublikos statybos įstatymą įgyvendinamajame teisės akte (statybos techniniame reglamente STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas.

Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“), todėl SŽNSĮ analogiškos nuostatos dėl saulės elektrinių įrengimo ant pastatų, kurie yra kultūros paveldo objektai, stogų ir (ar) fasadų, taip pat ant pastatų, kurie yra gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose ar valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose, dubliuoja galiojantį teisės aktą.

5. Neaiškiai reglamentuota įmonės, vykdančios centralizuotą elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių prekybą, paskyrimo tvarka.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymų projektus parengė Energetikos ministerijos Tvarios energetikos politikos grupės (grupės vadovė Jūratė Pravalackaitė, tel. 8 656 76 511, el. p. jurate.pravalackaite@enmin.lt) ir Energetikos konkurencingumo grupės (grupės vadovas Karolis Švaikauskas, tel. 8 670 39 352, el. p. karolis.svaikauskas@enmin.lt) specialistai:

Lina Sveklaitė, vyresn. patarėja, tel. 8 602 46 479, el. p. lina.sveklaite@enmin.lt (AIE bendrųjų, atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmokos reglamentavimo klausimai);

Elena Mačiulaitytė, vyresn. patarėja, tel. 8 602 46 369, el. p. elena.maciulaityte@enmin.lt (piliečių energetikos bendrųjų ir kaupimo įrenginių veiklos reglamentavimo klausimai);

Jevgenija Jankevič, patarėja, tel. 8 602 47 359, el. p. jevgenija.jankevic@enmin.lt (atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių teritorijų planavimo, poveikio aplinkai vertinimo, vėjo elektrinių sanitarinių zonų reglamentavimo klausimai);

Aurimas Salapėta, vyr. specialistas, tel. 8 602 46 552, el. p. aurimas.salapeta@enmin.lt (biodujų gamybos ir prijungimo prie dujų sistemų klausimai);

Sergej Garbar, vyr. specialistas, tel. 8 602 46 324, el. p. sergej.garbar@enmin.lt (gaminančių vartotojų ir hibridinių elektrinių veiklos reglamentavimo klausimai).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

EEI

1. Elektrinės leistinos generuoti galios reglamentavimas. Šiuo metu EEĮ nuostatos nereglamentuoja elektrinės leistinos generuoti galios apibrėžties, todėl ši galia siejama su elektros energijos generavimo įrenginių galia.

2. Leidimų veiklai elektros energetikos sektoriuje reglamentavimas:

2.1. Leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje gaminantiems vartotojams. Gaminantiems vartotojams, planuojantiems įrengti didesnės kaip 30 kW galios elektrines, būtina gauti leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimą gaminti elektros energiją. Statant mažesnės kaip 30 kW galios elektrines numatytos išimtys. EEĮ 16 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad leidimas gaminti elektros energiją nereikalingas, jeigu asmuo numato gaminti elektros energiją ne didesnės kaip 30 kW įrengtosios galios elektros energijos gamybos įrenginiuose tik savo reikmėms ir ūkio poreikiams, nepatiekiant elektros energijos į elektros tinklus, taip pat jeigu asmuo numato gaminti elektros energiją ne didesnės kaip 30 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginiuose, išskyrus AIEĮ 20¹ straipsnio 8 dalyje nurodytą atvejį. Šio straipsnio 14 dalyje numatyta, kad leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus nereikalingas, jeigu asmuo numato statyti ar įrengti elektros energijos gamybos įrenginius, kurių įrengtoji galia ne didesnė kaip 30 kW, ir juose gaminti elektros energiją tik savo reikmėms ir ūkio poreikiams, nepatiekiant elektros energijos į elektros tinklus, taip pat jeigu asmuo numato statyti ar įrengti elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginius, kurių įrengtoji galia ne didesnė kaip 30 kW, išskyrus Įstatymo 20¹ straipsnio 8 dalyje nurodytą atvejį. Asmuo, numatantis statyti ar įrengti ne didesnės kaip 30 kW įrengtosios galios elektros energijos gamybos įrenginius ir juose gaminti elektros energiją tik savo reikmėms ir ūkio poreikiams, nepatiekiant elektros energijos į elektros tinklus, taip pat asmuo, numatantis statyti ar įrengti ne didesnės kaip 30 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginius, išskyrus Įstatymo 20¹ straipsnio 8 dalyje nurodytą atvejį,

Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklėse nustatyta tvarka apie tai privalo informuoti tinklų operatorių.

2.2. Leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje kaupimo įrenginiams. Šiuo metu EEĮ nuostatos nereglamentuoja leidimų išdavimo tvarkos kaupimo įrenginiams, todėl kyla rizika dėl elektros tinklų galios pralaidumų rezervavimo ir jų efektyvaus panaudojimo, taip pat elektros energetikos sistemos veikimui. LITGRID AB 2022 m. vasario 28 d. rašte Nr. 22SD-911 nurodė, kad nuo 2022 m. sausio 1 d. įgyvendinant Europos Sąjungos Švarios energijos paketo (angl. *Clean Energy Package*) nuostatas daugelis EEĮ, Energetikos įstatymo (toliau – EĮ) sąvokų buvo papildytos energijos kaupimo veikla ar energijos kaupimo įrenginiu, numatant, kad energijos kaupimo įrenginys – lygiavertis energetikos objektas šalia kitų (pvz.: elektrinių, katilinių, tinklų ir kt.) (EĮ 2 straipsnio 10 dalis), tačiau galiojančiuose įstatymuose nėra aiškiai ir tiksliai reglamentuota energijos kaupimo įrenginių prijungimo prie elektros energijos tinklų tvarka ir sąlygos. Šiuo metu energijos kaupimo įrenginių prijungimui taikoma vartotojų elektros įrenginių prijungimo tvarka, detalizuota Elektros energijos gamintojų ir vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų tvarkos apraše (toliau – Aprašas), patvirtintame Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 1-127 „Dėl Elektros energijos gamintojų ir vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų tvarkos aprašo patvirtinimo“. Energijos kaupimo įrenginius, iš kurių būtų siekiama patiekti į elektros tinklus sukaupą energiją, savo esme galima prilyginti elektros energijos gamybos įrenginiams, todėl situacija, kai energijos kaupimo įrenginiams ir elektros energijos gamybos įrenginiams (įskaitant AEI naudojančius gamybos įrenginius) taikomos skirtingos prijungimo sąlygos (šiuo metu jos palankesnės energijos kaupimo įrenginiams), gali būti traktuojama kaip diskriminuojanti skirtingus rinkos dalyvius. Be to, energijos kaupimo įrenginiams taikant vartotojų elektros įrenginių prijungimo procedūras ir sąlygas, galimai gali susidaryti situacijos, kai elektros tinklai nebus efektyviai išnaudojami – prijungimo sąlygose nustatomas vartotojui priskirtas (rezervuotas) elektros tinklo pajėgumas (pralaidumas) galioja net 5 metus, o vartotojui nėra nustatytos ir taikomos įpareigojančios sąlygos per tam tikrą laiką prijungti savo įrenginius ir pradėti naudotis elektros tinklais bei susijusiomis paslaugomis, taip pat finansinės nuobaudos šių sąlygų neįvykdžius. Pastebėtina, kad EEĮ 16 straipsnyje yra nustatyti reikalavimai asmenims, siekiantiems gauti leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir gaminti elektros energiją, kurie turėtų būti taikomi ir asmenims, siekiantiems plėtoti energijos kaupimo pajėgumus ir generuoti iš jų elektros energiją į tinklą. Be to, manytina, kad turėtų vykti energijos kaupimo įrenginių plėtojimo procesui taikomų reikalavimų laikymosi verifikavimo procesas, kuris gali būti realizuotas Tarybai išduodant atitinkamus leidimus.

2.3. Leidimų veiklai elektros energetikos sektoriuje galiojimas ir diferencijavimas. Galiojančio EEĮ 16 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad leidimai plėtrai plėtojant visas AEI naudojančias elektrines galioja 36 mėnesius, o EEĮ 16 straipsnio 6 dalyje numatyta šių leidimų pratęsimo tvarka ir terminai, kurie taip pat yra vienodi visoms AEI naudojančioms elektrinėms, – 6 mėnesiai, kai leidimai pratęsimi atlikus tam tikrus plėtros darbus.

3. Leistinos generuoti galios viršijimas. Šiuo metu EEĮ nuostatos nereglamentuoja asmenų atsakomybės už eksploatuojamų elektrinių leistinos generuoti galios viršijimus.

4. Piliečių energetikos bendrijų reglamentavimas. Piliečių energetikos bendrijos statuso suteikimą reglamentuoja EEĮ 22² straipsnio 6 dalis, kurioje nustatyta, kad piliečių energetikos bendrijos statusas suteikiamas nustatytas sąlygas atitinkantiems juridiniams asmenims Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklėse nustatyta tvarka pateikus deklaraciją Tarybai. Tokia nuostata piliečių energetikos bendrijos statuso suteikimą susieja su Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatyta veiklos licencijavimo tvarka ir procedūromis, kurios skirtos suteikti teisę vykdyti tam tikros rūšies ūkinę veiklą. Vis dėlto piliečių energetikos bendrijos teisinio statuso suteikimas neatitinka teisės vykdyti tam tikros rūšies ūkinę veiklą suteikimo.

5. Prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis. EEĮ 20¹ straipsnio 1 dalyje numatyta, kad gamintojas, pasirašęs ketinimų protokolą, tinklų operatoriui turi pateikti prievolių įvykdymo užtikrinimą, kurio dydis apskaičiuojamas dauginant numatomos įrengti elektrinės galią (kW) iš 15 eurų.

6. Neaiškumai dėl pateiktinų dokumentų, siekiant pasirašyti ketinimų protokolą. Šiuo metu galiojančio EEĮ 22 straipsnio 9 dalyje numatyta, kad gamintojas su tinklų operatoriumi sudarydamas ketinimų protokolą, be kita ko, privalo pateikti savivaldybės, kurioje numatoma statyti ar įrengti elektrinę, administracijos patvirtinimą, kad planuojamos nurodytos galios ir tipo elektrinės įrengimas ar statyba pagal galiojančius teritorijų planavimo dokumentus yra galimi.

7. Centralizuotą elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių prekybą vykdančios įmonės paskyrimo tvarka. EEĮ 58 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad centralizuotą elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių prekybą vykdo skirstomųjų tinklų operatorius, aptarnaujantis daugiau kaip 100 000 vartotojų, ir (ar) Energetikos ministerijos, Vyriausybės nustatyta tvarka, kuri, be kita ko, reglamentuoja tokios įmonės pakeitimo procedūrą, paskirta įmonė. Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo energijai gaminti skatinimo tvarkos aprašo¹ 17.2 papunktyje numatyta, kad elektros energijos gamintojai, įgiję teisę pasinaudoti fiksuotu elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių tarifu (toliau – fiksuotas tarifas) ir kurių elektros energijos gamybos įrenginiai prijungti prie perdavimo tinklų, savo eksploatuojamose elektrinėse visą pagamintą ir į elektros tinklus patiektą elektros energiją turi teisę parduoti Energetikos ministerijos paskirtai elektros energetikos įmonei. Kiti elektros energijos gamintojai, įgiję teisę pasinaudoti fiksuotu tarifu, visą pagamintą ir į elektros tinklus patiektą elektros energiją turi teisę parduoti skirstomųjų tinklų operatoriumi, aptarnaujančiam daugiau kaip 100 000 vartotojų. Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo² 22¹ punkte nustatyta, kad viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų administratorius superkančiajai įmonei kompensuoja patirtus prekybos elektros energija, supirktą iš Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo ir jų apimčių nustatymo tvarkos aprašo³ 7.1 papunktyje nurodytas paslaugas teikiančių gamintojų, įgijusių teisę pasinaudoti fiksuotu tarifu, nuostolius. Pagal Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo 22¹.3 papunktį kompensacijos suma apskaičiuojama pagamintos ir į elektros tinklus patiektos elektros energijos kiekį padauginus iš skirtumo tarp Valstybinės energetiko reguliavimo tarybos paskelbtos einamųjų kalendorinių metų elektros energijos rinkos kainos ir superkančiosios įmonės Prekybos elektros energija taisyklėse nustatyta tvarka parduotos elektros energijos kainos svertinio vidurkio ir prie šios sumos pridėjus superkančiosios įmonės per ataskaitinį laikotarpį turėtas prekybos biržoje įmokų sąnaudas ir kitas su supirkto elektros energijos pardavimu susijusias sąnaudas. Kitos su supirkto elektros energijos pardavimu susijusios sąnaudos, neįskaitant prekybos biržoje įmokų sąnaudų, negali būti didesnės kaip 26 066 eurai per metus. Šiuo metu AB „Ignitis gamyba“⁴, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu⁵, laikinai vykdo paskirtosios įmonės funkcijas ir superka elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančių energijos išteklių, iš gamintojų, kurių elektros energijos gamybos įrenginiai yra prijungti prie elektros energijos perdavimo tinklo ir kurie yra įgiję teisę pasinaudoti fiksuotu tarifu.

AIEĮ:

1. AIE bendrijos:

1.1. Teisinė forma. Šiuo metu galiojančiame AIEĮ nustatyta, kad AEI bendrija gali būti tik tas juridinis asmuo, kurio teisinė forma viešoji įstaiga.

¹ Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo energijai gaminti skatinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. 827 „Dėl Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo energijai gaminti skatinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

² Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. rugsėjo 19 d. nutarimu Nr. 1157 „Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

³ Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo ir jų apimčių nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 916 „Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo ir jų apimčių nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁴ Ankstesnis pavadinimas – Lietuvos energijos gamyba, AB.

⁵ Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. sausio 7 d. įsakymas Nr. 1-3 „Dėl Lietuvos energijos gamyba, AB paskyrimo laikinai vykdyti paskirtosios įmonės funkcijas“.

1.2. AIE bendrijos statuso suteikimo momentas. Juridinis asmuo AEI bendrijos statusą įgauna, jei atitinka AIEĮ nustatytus reikalavimus leidimo gaminti elektros energiją išdavimo metu.

1.3. AIE bendrijos dalyviai. AIEĮ nurodoma, kad AIE bendrijos dalyviais gali būti fiziniai asmenys, vidutinės, mažos ir labai mažos įmonės, savivaldybės ir (ar) savivaldybės valdomos įmonės ir viešosios įstaigos.

1.4. Kontrolinė sprendimų priėmimo teisė. AIEĮ įtvirtintas reikalavimas, kad kontrolinę sprendimų priėmimo teisę turėtų fiziniai asmenys, veikiantys apibrėžtoje teritorijoje.

1.5. Veiklos ribojimas. Galiojančiame AIEĮ nustatytas vietos ribojimas fiziniams asmenims, turintiems kontrolinę sprendimų priėmimo teisę, numatant, kad ne mažiau kaip 51 proc. balsų visuotiniame dalininkų susirinkime priklauso dalyviams, kurie yra fiziniai asmenys ir kurių gyvenamoji vieta yra deklaruota savivaldybėje, kurioje planuojama statyti ar įrengti energijos gamybos įrenginį (įrenginius), ar kitos savivaldybės seniūnijose, kurios ribojasi su šia savivaldybe. Taip pat reikalaujama, kad AEI bendrijos dalyviai neturėtų daugiau kaip 20 proc. kitos energetikos įmonės akcijų, išimtį taikant tik savivaldybei.

1.6. Informacijos apie AIE bendrijos veiklą trūkumas. Galiojantys teisės aktai nereglamentuoja informacijos apie AIE bendrijų veiklą sklaidos.

2. Gaminantys vartotojai:

2.1. Elektrinės galios ribojimai. Galiojančio AIEĮ 20¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad gaminantys vartotojai ir asmenys, siekiantys tapti gaminančiais vartotojais, turi teisę įsirengti atsinaujinančius išteklius naudojančias elektrines, kurių įrengtoji galia neviršija vartotojo objektui suteiktos leistinosios naudoti galios ir nėra didesnė kaip 500 kW. Šio straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad gaminančių vartotojų atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių įrengtoji suminė galia neturi viršyti 1 GW.

2.2. Elektrinių galios paskirstymas. Galiojančio AIEĮ 20¹ straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad elektros energija gali būti gaminama gaminančio vartotojo elektrinėje, kuri yra geografiškai nutolusi Lietuvos Respublikos teritorijoje nuo gaminančio vartotojo elektros energijos vartojimo vietos. Tokiu atveju gaminančio vartotojo nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdoma viena elektrinė arba jos dalis gali būti susieta tik su to paties gaminančio vartotojo viena elektros energijos vartojimo vieta.

2.3. Kaupimo laikotarpis. Galiojančio AIEĮ 20¹ straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad gaminančių vartotojų kaupimo laikotarpis trunka nuo einamųjų metų balandžio 1 dienos iki kitų metų kovo 31 dienos.

2.4. Naudojimosi elektros tinklais kaina. Galiojančio AIEĮ 20¹ straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatyta, kad gaminantis vartotojas moka Tarybos nustatytą naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainą, kuri nustatoma vienu kalendorinių metų laikotarpiui, įvertinus skirstomųjų tinklų operatoriaus ekonomiškai pagrįstas (būtinąs) metines kapitalo, veiklos ir kitas su naudojimosi elektros tinklais paslaugų teikimu susijusias sąnaudas, gaunamą naudą ir planuojamą atgauti gaminančių vartotojų elektros energijos kiekį ir suminę elektrinių įrengtąją galią ir yra diferencijuojama atsižvelgiant į skirstomųjų tinklų, prie kurių prijungtas gaminančio vartotojo objektas, įtampą. Naudojimosi elektros tinklais paslaugų kaina gali būti vienanarė, mokama už 1 kWh iš skirstomųjų tinklų atgauto elektros energijos kiekio arba už 1 kW elektrinės įrengtosios galios, arba dvinarė, mokama už 1 kWh iš skirstomųjų tinklų atgauto elektros energijos kiekio ir už 1 kW elektrinės įrengtosios galios.

2.5. Atsakomybė už pagamintos elektros energijos disbalansą. Galiojančio AIEĮ nuostatos nereglamentuoja gaminančių vartotojų atsakomybės už pagamintos elektros energijos disbalansą.

2.6. Kiti redakcinio pobūdžio pakeitimai.

3. Hibridinių elektrinių plėtra: Galiojančio AIEĮ nuostatos nereglamentuoja elektros generacijos hibridinėse elektrinėse.

4. Vietos bendruomenių ar bendruomeninių organizacijų nepritarimas AEI plėtrai. Šiuo metu teisinis reglamentavimas nenustato reikalavimo AEI elektrinių vystytojams teikti bendruomenėms ar jų organizacijoms finansinį paskatinimą.

5. Biodujų gamybos įrenginių prijungimas prie dujų sistemų:

5.1. Nebeaktualios nuostatos.

2021 m. liepos 1 d. įsigaliojus AIEĮ pakeitimams buvo atsisakyta biodujų jėgainių prijungimo prie dujų sistemų nuolaidos, tačiau galiojančioje AIEĮ redakcijoje vis dar yra likusios nuostatos,

susijusios su biudžetų supirkimo tarifais. Šiuo metu biudžetų gamyba skatinama tikslinėmis investicinėmis priemonėmis, todėl nuostatos, susijusios su biudžetų supirkimo tarifais, šiuo laikotarpiu yra laikytinos perteklinėmis.

5.2. Biudžetų gamybos įrenginių prijungimo reglamentavimas.

Šiuo metu AIEĮ numatyta pareiga dujų operatoriui pateikti išsamią prijungimo sąmatą per 30 d. nuo prašymo pateikimo dienos yra neįgyvendinama, nes tikslios prijungimo išlaidos yra žinomos tik suderinus rangos darbus, kurie derinami tik pasirašius prijungimo sutartį, o ne išdavus preliminarįs prijungimo sąlygas.

5.3. Biudžetų gamybos įrenginių prijungimo darbų organizavimas.

Dabartiniame AIEĮ teisė atlikti prijungimo darbus suteikiama tik dujų sistemų operatoriams ir tai prijungimo procesą gerokai pailgina dėl taikomų viešųjų pirkimų procedūrų. Pats gamintojas visiškai nedalyvauja prijungimo procese.

6. Vėjo elektrinių poveikio aplinkai vertinimo, sanitarinių apsaugos zonų reglamentavimas ir atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių teritorijų planavimo reglamentavimas.

6.1. Vėjo ir saulės elektrinių poveikio aplinkai vertinimo reglamentavimas

Galiojantis PŪVPAVĮ 2 priedas nustato, kokiais atvejais atliekama atranka dėl vėjo elektrinių poveikio aplinkai vertinimo. Reikalavimas atlikti saulės šviesos energijos elektrinių poveikio aplinkai vertinimą nenustatytas.

6.2. Vėjo elektrinių sanitarinės apsaugos zonų reglamentavimas.

Galiojantis SŽNSĮ nustato, kad vėjo elektrinėms turi būti nustatytos sanitarinės apsaugos zonos, kurių dydžiai nurodyti įstatymo 2 priede, arba gali būti nustatomi asmens, planuojančio ir (ar) vykdančio ūkinę veiklą, pasirinkimu – tokiu atveju šis dydis nustatomas atlikus poveikio visuomenės sveikatai vertinimą planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai ar planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentuose. Vadovaujantis SNŽSI, vėjo elektrinių sanitarinės apsaugos zonos nustatomos gavus visų žemės sklypų savininkų, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinių, kuriems priklausančios ar kurių valdomi žemės sklypai patenka į nustatomą vėjo elektrinės sanitarinės apsaugos zoną, sutikimus. Žemės sklypų savininkams yra atlyginami nuostoliai (mokamos kompensacijos), kylantys iš nustatomų apribojimų dėl žemės naudojimo,

numatytų SŽNSĮ

53 straipsnio 1 dalyje.

Statybą leidžiantis dokumentas įrengiant saulės elektrines yra reikalingas, kai šios elektrinės statomos konservacinės apsaugos prioriteto ar kompleksinėje saugomoje teritorijoje, kitoje teritorijoje aplinkos ministro nustatytais atvejais, kultūros paveldo objekto teritorijoje, kultūros paveldo objekto apsaugos zonoje, kultūros paveldo vietovėje ir jos apsaugos zonoje kultūros ministro ir aplinkos ministro nustatytais atvejais. Statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūra reglamentuota Lietuvos Respublikos statybos įstatymą įgyvendinamajame teisės akte (statybos techniniame reglamente STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“).

6.3. Teritorijų planavimas saulės ir vėjo elektrinėms.

Vadovaujantis galiojančio TPI 20 straipsnio 4 dalimi, 30 m aukščio ir aukštesnių ypatingųjų inžinerinių statinių, atsinaujinančių išteklių energetikos objektų statyba turi būti numatyta teritorijų planavimo dokumentuose, išskyrus saulės šviesos energijos elektrines ir kitas AIEĮ numatytas išimtis.

Šiuo metu galiojanti AIEĮ 49 straipsnio 3 dalis numato, kad, atsižvelgiant į nedidelės įrengtosios galios elektrinių (iki 500 kW), naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, ribotą dydį ir galimą poveikį ir siekiant išvengti neproporcingos finansinės bei administracinės naštos, atsakingos institucijos užtikrina, kad nedidelės įrengtosios galios elektrinių projektavimui ir statybai, išskyrus patvankinio tipo hidroelektrines, būtų taikomi supaprastinti reikalavimai, nereikalaujant rengti detaliųjų planų ir keisti pagrindinės žemės naudojimo paskirties, jeigu tai neprieštarauja vietos tvarkymo ir naudojimo reglamentams. AIEĮ 49 straipsnio 5 dalis nustato, kad kaimo vietovėse statant pavienes ne didesnės kaip 500 kW įrengtosios galios vėjo elektrines ir (ar) saulės šviesos energijos elektrines, nereikalaujama keisti pagrindinės žemės naudojimo paskirties, rengti detaliųjų planų ir keisti bendrojo plano sprendinių, jeigu tai neprieštarauja vietos tvarkymo ir naudojimo reglamentams.

AIEĮ 49 straipsnio 9 dalis numato, kad, statant 1 MW ir mažesnės įrengtosios galios biodujų gamybos įrenginius esamų kitos (fermų) paskirties pastatų žemės sklypuose, pagrindinė žemės naudojimo paskirtis nekeičiama ir šių atsinaujinančių išteklių energetikos objektų statyba nėra numatoma teritorijų planavimo dokumentuose.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Dėl EEĮ projekto:

Elektrinės leistinos generuoti galios reglamentavimas. Siūloma nustatyti leistinos generuoti galios sąvoką. Įtvirtinus šią sąvoką, elektrinės įrengtoji galia galės būti didesnė nei leistina generuoti galia, tačiau leistina generuoti galia negalės viršyti elektrinės įrengtosios galios. Siūlomas reglamentavimas leis padidinti elektros energijos generacijos pajėgumų iš atsinaujinančių išteklių instaliuotą galią bei efektyviau išnaudoti elektros tinklų infrastruktūrą neplečiant esamos infrastruktūros.

Leidimų veiklai elektros energetikos sektoriuje reglamentavimas:

Leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje gaminantiems vartotojams. Siekiant gerinti gaminančių vartotojų veiklos sąlygas ir atsižvelgiant į tai, kad gaminantys vartotojai elektros energiją gamina išskirtinai savo reikmėms tenkinti (be galimybės ją parduoti), siūloma numatyti išimtį dėl leidimų veiklai elektros sektoriuje, nustatant, kad tokie veiklai leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimas gaminti elektros energiją nėra reikalingi.

Leidimai veiklai elektros energetikos sektoriuje kaupimo įrenginiams. Šiuo metu asmenys, siekiantys plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, įskaitant atsinaujinančių energetikos išteklių vystytojus (gamintojus), privalo prašyti perdavimo ar skirstomųjų tinklų operatoriaus išankstinių prijungimo sąlygų, sudaryti ketinimų protokolą (jo pagrindu rezervuojami tinklo pralaidumai), pateikti prievolių įvykdymo užtikrinimą (jis gali būti panaudotas vystytojui nevykdant ketinimų protokole nurodytų pareigų), gaunant leidimą plėtoti gamybos pajėgumus, ir vėliau jau gauti prijungimo sąlygas. Siekiant, kad elektros tinkai būtų efektyviai panaudojami ir būtų galimybė tai efektyviai ir pagrįstai planuoti trumpuoju laikotarpiu, taip pat siekiant suvienodinti energijos kaupimo įrenginių, iš kurių siekiama tiekti elektros energiją į tinką ir elektros energijos gamybos įrenginių prijungimo sąlygas ir procesą, siūloma papildyti EEĮ 48² straipsnį nuostatomis, įtvirtinančiomis energijos kaupimo įrenginių prijungimo procedūrų seką, analogišką tai, kuri taikoma gamybos įrenginiams. Taip pat, siekiant suvienodinti sąlygas EEĮ 16 straipsnyje, siūloma nustatyti ir reglamentuoti energijos kaupimo įrenginiams šiuos leidimus: leidimą plėtoti energijos kaupimo įrenginius ir leidimą generuoti elektros energiją iš energijos kaupimo įrenginių.

Leidimų veiklai elektros energetikos sektoriuje galiojimas ir diferencijavimas. Atsižvelgiant į trumpesnius saulės šviesos elektrinių statybos terminus, palyginti su kitas atsinaujinančių išteklių rūšis naudojančių elektrinių statybos terminais, EEĮ projektu keičiamo EEĮ 16 straipsnio 4 dalyje siūloma įtvirtinti, kad leidimai plėtrai saulės šviesos energijos elektrinėms galioja 24 mėnesius, o keičiamo EEĮ 16 straipsnio 6 dalyje nustatyti, kad pratęsiant leidimus plėtrai vėjo elektrinėms bei hibridinėms elektrinėms, kuriose naudojama ir vėjo energija, būtų taikomas 12 mėnesių pratęsimo laikotarpis. Šie pakeitimai paskatintų saulės elektrinių plėtotojus greičiau vystyti saulės elektrines ir greičiau būtų pasiekti planavimo tikslai, numatyti Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje ir Aštuonioliktosios Vyriausybės programoje.

Leistinos generuoti galios viršijimas. Atsižvelgiant į AB „Energos skirstymo operatorius“ pateiktą informaciją apie elektros energijos gamintojų pažeidimus, susijusius su elektros energijos generavimo įrenginių leistina generuoti galia, siūloma nustatyti įkainį už leistinos generuoti galios viršijimus, kurį nustatys ir tvirtins tinklų operatorius.

Piliečių energetikos bendrijų reglamentavimas. Siekiant dar labiau supaprasti EEĮ nustatytą piliečių energetikos bendrijos statuso suteikimo reguliavimą, siūloma EEĮ įtvirtinti pareigą Tarybai nustatyti piliečių energetikos bendrijos statuso suteikimo tvarką ir sąlygas ir vykdyti šią procedūrą. Kadangi viena iš Tarybos pareigų – tikrinti, prižiūrėti ir kontroliuoti piliečių energetikos bendrijų vykdomas elektros energetikos sektoriaus veiklas, taip pat kontroliuoti, kaip užtikrinamos piliečių

energetikos bendrijų teisės ir teisėti interesai, įskaitant nepagrįstų kliūčių ir apribojimų jų veiklai ir veiklos plėtrai šalinimą, siūloma papildyti EEĮ 22² straipsnį nauja dalimi ir nustatyti pareigą skirstomųjų tinklų operatoriui teikti Tarybai jos nustatyta tvarka duomenis apie piliečių energetikos bendrijų veiklą, reikalingus Tarybos funkcijoms atlikti.

Prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis. Siekiant sumažinti tikimybę, kad tinklų pralaidumai, rezervuoti atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių statybai, nebus išnaudoti, EEĮ projektu keičiamo EEĮ 20¹ straipsnio 1 dalyje siūloma numatyti, kad gamintojas, pasirašęs ketinimų protokolą, tinklų operatoriui turi pateikti prievolių įvykdymo užtikrinimą, kurio dydis apskaičiuojamas dauginant numatomos įrengti elektrinės galią (kW) iš 50 eurų. Šiuo metu galiojančiame EEĮ įtvirtintas prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis, taikomas elektrinėms, statomoms sausumos teritorijoje, buvo nustatytas dar 2011 m. priėmus Įstatymą. Nuo to laiko jis nebuvo peržiūrėtas ar pakeistas. Įvertinant infliacijos lygį nuo 2011 m. (virš 30 proc.) bei praktikoje susidariusią situaciją, kad ne visos elektrinės, net esant rezervuotiems tinklų pralaidumams, pastatomos (iki 20 proc. projektų yra neįgyvendinama), bei siekiant, jog tinklų galia iš pralaidumai būtų išnaudojami efektyviausiu būdu, prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis padidinimas iki 50 eurų už 1 kW.

Neaiškumai dėl pateiktinų dokumentų, siekiant pasirašyti ketinimų protokolą. Praktikoje kyla sunkumų įgyvendinant EEĮ 22 straipsnio 9 dalyje numatytą nuostatą, pagal kurią gamintojai, pasirašydami ketinimų protokolą su tinklų operatoriumi, be kita ko, privalo pateikti savivaldybės, kurioje numatoma statyti ar įrengti elektrinę, administracijos patvirtinimą, kad planuojamos nurodytos galios ir tipo elektrinės įrengimas ar statyba pagal galiojančius teritorijų planavimo dokumentus yra galimi. Skirtingos savivaldybės išduoda skirtingo turinio ir formos patvirtinimus. Kai kuriuose patvirtinimuose nurodomos sąlygos, susijusios su teritorijų planavimo dokumentų parengimu, kurias gamintojas turi įvykdyti, siekdamas įgyti galimybę statyti planuojamą elektrinę. Atsižvelgiant į tai, kad tinklų pralaidumai rezervuojami tik sudarius ketinimų protokolą, siekiant aiškumo būtina reglamentuoti, kokio turinio patvirtinimai yra tinkami, ir numatyti instituciją, kuri nustatytų patvirtinimo formą. EEĮ projekte keičiamame EEĮ 22 straipsnyje siūloma įtvirtinti, kad ketinimo protokolui pasirašyti, be kita ko, pateikiamas savivaldybės patvirtinimas, kad planuojamos galios ir tipo elektrinės statyba pagal galiojančius teritorijų planavimo dokumentus yra galima arba bus galima parengus ar pakeitus teritorijų planavimo dokumentą per ketinimo protokolo galiojimo terminą, taip pat nustatyti, kad Taryba tvirtintų savivaldybės patvirtinimo formą.

Centralizuotą elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių prekybą vykdančios įmonės paskyrimo tvarka. EEĮ projekte siūloma nustatyti, kad centralizuotą elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių vykdančią įmonę skirtų Vyriausybė Energetikos ministerijos teikimu. Paskiriama įmonė turėtų būti juridinis asmuo, kuris atitiktų, be kitų galiojančiame EEĮ įtvirtintų reikalavimų, EEĮ projekte siūlomus įtvirtinti reikalavimus: būtų valstybės tiesiogiai ar netiesiogiai, per kitus asmenis kontroliuojamas energetikos srities juridinis asmuo. Juridinis asmuo, kurį valstybė kontroliuoja netiesiogiai, per kitus asmenis, privalės atitikti valdymo diferencijavimo principus – vienas juridinis asmuo ar kelios tame pačiame energetikos sektoriuje veikiančios įmonės negali turėti daugiau kaip 3/4 balsų, suteikiančių teisę priimti sprendimus dėl paskirtos įmonės valdymo ir veiklos teisės aktų nustatyta tvarka. Taip pat nustatomas reikalavimas paskirtai įmonei turėti darbuotojus veiklai vykdyti, atskirai vykdomos veiklos apskaitai tvarkyti, atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos rinkos dalyviams informuoti ir konsultuoti, skundams nagrinėti, ir reikalavimas, kad paskirtos įmonės juridinio asmens vadovas būtų nepriekaištingos reputacijos ir turėtų pakankamą patirtį, kad būtų užtikrintas patikimas ir skaidrus lėšų administravimas. Taip pat EEĮ projekte siūloma numatyti, kad dėl elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių prekybos patirtos pagrįstos sąnaudos Vyriausybės nustatyta tvarka būtų kompensuojamos iš viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų, o Valstybinė energetikos reguliavimo taryba tikrintų, prižiūrėtų ir kontroliuotų paskirtos įmonės patirtų sąnaudų pagrįstumą. Siūlomais pakeitimais siekiama įtvirtinti aiškesnį centralizuotą elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių prekybą vykdančios įmonės paskyrimo tvarkos reglamentavimą.

Dėl AIEĮ projekto:

1. AIE bendrijos:

1.1. Teisinė forma. Siūloma nustatyti, kad AIE bendrijos statusą gali įgyti bet kuris ne pelno siekiantis juridinis asmuo, nenurodant konkrečios teisinės formos ir užtikrinant, kad jo steigimo sutartyje ar įstatuose atspindėtų pagrindinis AIE bendrijos tikslas – teikti aplinkos, ekonominę arba socialinę visuomeninę naudą savo dalyviams ar tą naudą teikti vietose, kuriose ji vykdo veiklą, ir jos pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas. Taip būtų sukuriama patrauklesnės ir lankstesnės sąlygos AEI bendrijų kūrimuisi išlaikant esminius AEI bendrijų veiklos principus.

1.2. AIE bendrijos statuso suteikimo momentas. Siūloma nustatyti, kad AEI bendrijai statusas galėtų būti suteikiamas leidimo plėtoti elektros energijos pajėgumus, leidimo gaminti elektros energiją išdavimo metu ar tuo atveju, kai juridinis asmuo jau turi bent vieną iš šių leidimų – pateikus Tarybai deklaraciją dėl atitikties AEI bendrijai keliamiems reikalavimams. Taip būtų palengvinamos sąlygos dėl paskolos gavimo, taip pat mažinama administracinė našta jau veikiantiems ir elektrines eksploatuojantiems juridiniams asmenims.

1.3. AIE bendrijos dalyviai. Siūloma nustatyti, kad AEI bendrijos dalyviais galėtų būti visos teisinės formos, kurios atitinka Direktyvoje 2018/2001 įtvirtintas nuostatas, kad tai yra mažos ir vidutinės įmonės, vietos valdžios įstaigos, įskaitant savivaldybes. Toks reglamentavimas padidintų galimų AEI bendrijos dalyvių ratą bei suteiktų galimybę kitiems subjektams, pavyzdžiui, religinėms bendrijoms, daugiabučių bendrijoms ir kt., tapti AEI bendrijos dalyviu.

1.4. Kontrolinė sprendimų priėmimo teisė. Siūloma nustatyti, kad balsų dauguma priklauso fiziniams, juridiniams asmenims ir vietos institucijoms, veikiančioms apskrityje, kurioje stovi energijos gamybos įrenginys. Toks reglamentavimas sukurtų patrauklesnes sąlygas savivaldybėms inicijuoti AEI bendrijos steigimą. Šiuo metu galiojančiame Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme numatyta, kad kontrolinė sprendimų priėmimo teisė priklauso tik fiziniams asmenims, tačiau tai riboja galimybę savivaldybėms inicijuoti AIE bendrijos steigimą ir AIE bendrijos veiklą nukreipti į energetinio skurdo mažinimą. Vertinama, kad šis pasiūlymas yra lankstesnis ir neprieštarauja Direktyvos 2018/2001 nuostatomis. Atkreipiame dėmesį, kad poreikis bendrijos sudėtyje turėti atitinkamą skaičių fizinių asmenų, bus užtikrintas skiriant finansinę paramą.

1.5. Veiklos ribojimas. Siūloma nustatyti, kad kontrolinę sprendimų priėmimo teisę turintys subjektai veiktų apskrityje, taip būtų užtikrintos Direktyvos 2018/2001 nuostatos dėl teritorinio ribojimo, tačiau suteikta galimybė savivaldybėms kooperuotis kuriant AEI bendriją. Taip pat siūloma atsisakyti ribojimo AEI bendrijų dalyviams turėti daugiau kaip 20 proc. kitos energetikos įmonės akcijų. Tokiu būdu būtų atsisakyta perteklinių nuostatų, nesuteikiančių pridėtinės vertės.

1.6. Informacijos apie AIE bendrijos veiklą trūkumas. Siūloma nustatyti, kad Lietuvos energetikos agentūra parengtų ir savo interneto svetainėje skelbtų rekomendacijas dėl atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų veiklos sąlygų.

2. Gaminantys vartotojai:

2.1. Elektrinės galios ribojimai. Siekiant gerinti gaminančių vartotojų veiklos sąlygas ir atsižvelgiant į tai, kad gaminantys vartotojai elektros energiją gamina išskirtinai savo reikmėms tenkinti (be galimybės ją parduoti), siūloma neriboti maksimalios elektrinės galios. Taip pat siūloma nustatyti, kad gaminančių vartotojų elektrinių, kurios yra geografiškai nutolusios Lietuvos Respublikos teritorijoje nuo gaminančio vartotojo elektros energijos vartojimo vietos, įrengtoji galia neribojama atsižvelgiant į vartotojo objektui suteiktos leistinos naudoti galios dydį. Taip pat siūloma didinti maksimalią gaminančių vartotojų suminę galią iki 2 GW.

2.2. Elektrinių galios paskirstymas. Siekiant užtikrinti gaminančių vartotojų teisę rinktis jiems ekonomiškai ir technologiškai tinkamiausią elektros energijos generavimo modelį, siūloma neriboti geografiškai nutolusių elektrinių, priskiriamų gaminančio vartotojo vartojimo objektui, skaičiaus. Papildomai siūloma nustatyti, kad gaminančio vartotojo nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdomos elektrinės arba jų dalys gali būti susietos tik su to paties gaminančio vartotojo elektros energijos vartojimo vieta, nepaisant, ar elektros energijos vartojimo vietoje yra įrengtas kitas elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių įrenginys.

2.3. Kaupimo laikotarpis. Atsižvelgiant į klimatinių sąlygų svyravimus, kurie turi įtakos elektros energijos generacijos iš atsinaujinančių išteklių kiekiams, ir siekiant sudaryti sąlygas gaminantiems vartotojams susigrąžinti visą sugeneruotą ir į tinklus patiektą elektros energijos kiekį, siūloma ilginti kaupimo laikotarpį nuo vieno iki dvejų metų, kuris būtų taikomas nuo balandžio 1 d. iki kovo 31 d.

2.4. Naudojimosi elektros tinklais kaina. Siekiant užtikrinti nediskriminacines veiklos sąlygas, taikomas nebutiniams gaminantiems vartotojams, siūloma diferencijuoti naudojimosi elektros tinklais kainą, taikant ją butiniams ir nebutiniams elektros energijos vartotojams. Atsižvelgiant į tai, kad nebutiniai elektros energijos vartotojai vartodami elektros energiją už jos persiuntimą moka galios dedamąją, siūloma nustatyti, kad nebutiniai gaminantys vartotojai už naudojimąsi elektros tinklais moka pagal jų pasirinktą elektros energijos persiuntimo paslaugos tarifą. Papildomai siūloma mažinti gaminančių vartotojų atsiskaitymo būdų skaičių – atsisakyti atsiskaitymo būdo, kai už naudojimąsi elektros tinklais atsiskaitoma pagal III variantą, taikant dvinarę paslaugos kainą.

2.5. Atsakomybė už pagamintos elektros energijos disbalansą. Siūloma nustatyti, kad gaminantiems vartotojams atsakomybė už pagamintos elektros energijos sukeltą disbalansą taikoma atsižvelgiant į elektrinės įrengtosios galios dydį ir įvedimo į eksploataciją laikotarpį taip, kaip nustato Reglamento (ES) Nr. 2019/943 5 straipsnio 1 dalies nuostatos ir Elektros energetikos įstatymo 59 straipsnis. Už gaminančio vartotojo, kuriam nėra taikoma atsakomybė už pagamintos elektros energijos sukeltą disbalansą, sukeltą disbalansą atsakys tiekėjas, su kuriuo gaminantis vartotojas yra sudaręs elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartį arba elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutartį.

2.6. Kiti redakcinio pobūdžio pakeitimai.

3. Hibridinių elektrinių plėtra:

Siūloma nustatyti terminą „hibridinė elektrinė“. Įtvirtinus šį terminą, asmenys galės įrengti kelias atsinaujinančių energijos išteklių rūšis naudojančias elektrines ir (ar) kaupimo įrenginius vienoje vietoje. Nustatomos hibridinių elektrinių veiklos sąlygos, kurios apima leidimų išdavimą, elektros energijos generacijos apskaitą, gamintojų ir tinklų operatoriaus teises ir pareigas. Siūlomas reglamentavimas leis padidinti elektros energijos generacijos pajėgumų iš atsinaujinančių išteklių instaliuotą galią bei efektyviau išnaudoti elektros tinklų infrastruktūrą neplečiant esamos infrastruktūros.

4. Vietos bendruomenių ar bendruomeninių organizacijų nepritarimas AEI plėtrai. Siūloma nustatyti, kad AEI gamintojams, vykdančioms veiklą ir eksploatuojantiems saulės, vėjo ir biudujų elektrines komerciniais tikslais būtų taikoma fiksuota atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmoka, kuri priklausytų nuo gamybos kiekio. Išimtį siūloma nustatyti gamintojams, kurie elektros energiją gamina ne komerciniais tikslais, pvz.: gaminantiems vartotojams, AEI bendrijoms, AEI gamintojams, gaminantiems ir elektros energiją vartojantiems savo reikmėms, mažos galios AEI elektrinėms, kurių įrengtoji galia ne didesnė kaip 30 kW, saulės šviesos elektrinėms, jungiamoms prie skirstomojo tinklo, ir kt. Gauta įmoka būtų paskirstoma savivaldybėms arba seniūnijoms ir skiriama bendruomenių ar jų organizacijų vykdomiems projektams. Šie pakeitimai paskatintų bendruomenes ir jų organizacijas palankiau žiūrėti į AEI plėtrą jų teritorijoje.

5. Siūlomos nuostatos dėl biudujų gamybos įrenginių prijungimo prie dujų sistemų reglamentavimo tobulinimo:

5.1. Siūloma atsisakyti biudujų supirkimo į gamtinių dujų perdavimo ir (ar) skirstymo sistemas tvarkos tvirtinimo ir biudujų gamybos, kaip viešuosius interesus atitinkančios paslaugos traktavimo. Tai suteiks teisinio aiškumo ir nesudarys neaiškumo investuotojams, kadangi biudujų gamyba yra finansuojama kitomis lėšomis.

5.2. Siūloma keisti teisinį reglamentavimą ir numatyti, kad preliminariose sąlygose būtų numatyta tik preliminarai prijungimo išlaidų suma, o konkreti prijungimo sąmata būtų nustatoma pasirašius prijungimo prie dujų sistemų sutartį su operatoriumi. Taip pat siūloma aiškiai ir nedviprasmiškai suregulmentuoti visą prijungimo procesą, identifikuojant atitinkamas šalių atsakomybes ir pagrindinius prijungimo principus ir terminus kiekvienam žingsniui.

5.3. Siūloma keisti reglamentavimą ir įtvirtinti galimybę, suderinus su operatoriumi, dalį prijungimo darbų organizuoti ir atlikti pačiam biudujų gamintojui, siekiančiam prijungti biudujų gamybos įrenginį prie dujų sistemų. Biudujų gamintojo įrengta dujų sistemos dalis po pridavimo būtų perduodama operatoriui valdyti ir jo nuosavybėn. Galimybė organizuoti dalį darbų pačiam biudujų gamintojui gerokai sutrumpintų prijungimo procesą ir padidintų investicijų patrauklumą.

6. Vėjo elektrinių poveikio aplinkai vertinimo reglamentavimas, sanitarinių apsaugos zonų reglamentavimas ir atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių teritorijų planavimo reglamentavimas.

6.1. Vėjo ir saulės elektrinių poveikio aplinkai vertinimo reglamentavimas.

PŪVPAVĮ projektas:

Siekiant aiškiai reglamentuoti atvejus, kada numatant statyti vėjo elektrines reikia atlikti atranką dėl poveikio aplinkai vertinimo ir kada atlikti visą poveikio aplinkai vertinimą, PŪVPAVĮ projekte keičiamo PŪVPAVĮ 1 priede, atsižvelgiant į rinkoje esančius vėjo elektrinių modelius, siūloma nustatyti, kad poveikio aplinkai vertinimas privalomas (1) Lietuvos jūrinėje teritorijoje statomoms numatomoms statyti bet kokios galios vėjo elektrinėms ir (2) sausumoje planuojamoms statyti vėjo elektrinėms, kai numatoma statyti 7 ar daugiau vėjo elektrinių, kurių bent vienos aukštis 230 m ar daugiau (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško) ir atstumas tarp jų, įskaitant jau pastatytas, statomas ar planuojamas statyti, yra 5 km ar mažesnis (matuojant tarp arčiausiai esančių vėjo elektrinių stiebų centrų). Taip pat PŪVPAVĮ projekte keičiamo PŪVPAVĮ 2 priede siūloma nustatyti, kad atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo atliekama (1) planuojant statyti 3 vėjo elektrines, kurių bent vienos aukštis 50 m (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško) ar daugiau ir atstumas tarp jų yra 2 km ar mažesnis arba šie dydžiai pasiekiami įvertinus jau pastatytas, statomas ar planuojamas statyti vėjo elektrines ir (2), kai vėjo elektrinė statoma arčiau kaip 1 km atstumu nuo saugomos teritorijos arba arčiau kaip 3 km nuo Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbios teritorijos, išskyrus atvejus, kai įrengiama ne daugiau kaip viena ir ne aukštesnė kaip 25 m (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško) vėjo elektrinė sodyboje ar prie ūkinių pastatų. AIEĮ projekte siūloma nustatyti, kad atliekant vėjo elektrinių poveikio aplinkai vertinimo procedūras, vėjo elektrinių poveikis kraštovaizdžiui nevertinamas. Įtvirtinus šiuos pakeitimus, vėjo elektrinių plėtotojams bus aiškūs kriterijai dėl atrankos ar viso poveikio aplinkai vertinimo atlikimo ir tai padės greičiau įgyvendinti vėjo elektrinių statybos projektus ir pasiekti Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje ir Aštuonioliktosios Vyriausybės programoje nustatytus tikslus.

Siekiant aiškumo dėl saulės šviesos energijos poveikio aplinkai vertinimo reikalingumo, PŪVPAVĮ projekte siūloma įtvirtinti, kad saulės šviesos energijos elektrinių poveikio aplinkai vertinimas neatliekamas, tačiau šios elektrinės turi būti projektuojamos, statomos ir eksploatuojamos laikantis aplinkos ministro nustatytų aplinkosauginių reikalavimų.

6.2. Vėjo elektrinių sanitarinės apsaugos zonos reglamentavimas.

SŽNSĮ projektas ir AIEĮ projektas:

SŽNSĮ projekte siūloma atsisakyti sanitarinių apsaugos zonų vėjo elektrinėms, vietoj to AIEĮ projekte nustatant prievolę vėjo elektrinių vystytojams statyti vėjo elektrines tam tikru atstumu (vėjo elektrinės stiebo aukštis padaugintas iš 4) nuo sodo namų, gyvenamosios, viešbučių, kultūros paskirties pastatų, bendrojo ugdymo, profesinių, aukštųjų mokyklų, vaikų darželių, lopšelių mokslo paskirties pastatų, skirtų švietimo reikmėms, kitų mokslo paskirties pastatų, skirtų neformaliajam švietimui poilsio, gydymo, sporto ir religinės paskirties pastatų, specialiosios paskirties pastatų, susijusių su apgyvendinimu (kareivinių pastatų, kalėjimų, pataisos darbų kolonijų, tardymo izoliatorių). Taip pat šio atstumo laikymąsi būtų privaloma užtikrinti įrengiant nurodytos paskirties patalpas kitos paskirties statiniuose ir (ar) rekonstruojant arba remontuojant statinius, keičiant statinių ir (ar) patalpų paskirtį į pirmiau nurodytą paskirtį, planuojant teritorijas rekreacijai ir nurodytos paskirties objektų statybai. Jeigu šių pastatų savininkai ir naudotojai neprieštarauja, vėjo elektrinės galėtų būti statomos mažesniu atstumu nuo nurodytų pastatų, užtikrinant atitiktį visuomenės sveikatos saugos reikalavimams. Vėjo elektrinę planuojantis statyti asmuo privalo informuoti žemės sklypų, esančių šioje dalyje nurodytu atstumu nuo planuojamų vėjo elektrinių, savininkus apie planuojamą statyti vėjo elektrinę. AIEĮ projekte nustatoma informavimo ir prieštaravimų numatomi vykdyti veiklai pateikimo tvarka ir terminai. Naujų nurodytos paskirties pastatų statyba arčiau nei nurodytu atstumu nuo pastatytų elektrinių galima, jei asmuo, suinteresuotas elektros energijos gamybos vėjo elektrinėje vykdymu, išipareigoja užtikrinti atitiktį visuomenės sveikatos saugos reikalavimams. Jei užtikrinti atitikties šioms reikalavimams nėra galimybės, asmuo, suinteresuotas naujų nurodytos paskirties pastatų, patalpų statyba, ir asmuo, suinteresuotas elektros energijos gamybos vėjo elektrinėje vykdymu, susitaria dėl kompensacijų

Įtvirtinus siūlomus pakeitimus SŽNSĮ ir AIEĮ, būtų paskatinta vėjo elektrinių plėtra, greičiau vykėtų vėjo elektrinių projektų įgyvendinimas, nes nereikėtų gauti visų žemės sklypų savininkų, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinių, kuriems priklausantys ar kurių valdomi žemės sklypai patenka į nustatomą vėjo elektrinės sanitarinės apsaugos zoną, sutikimų. SŽNSĮ projekte siūloma atsisakyti perteklinių nuostatų, susijusių su draudimais įrengti saulės elektrines ant pastatų, kurie yra kultūros paveldo objektai, stogų ir (ar) fasadų, taip pat ant pastatų, kurie yra gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose ar valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose, nes jos dubliuoja galiojančius teisės aktus.

6.3. Teritorijų planavimas vėjo ir saulės šviesos energijos elektrinėms.

AIEĮ projektas:

AIEĮ projektu keičiamo AIEĮ 49 straipsnyje siūloma įtvirtinti, kad žemės ūkio paskirties žemės sklypuose (išskyrus miestų ir miestelių teritorijas ir teritorijas, kuriose, vadovaujantis galiojančių teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais, kitais teisės aktais, atitinkama statyba draudžiama), užtikrinant galimybę naudoti žemę pagal nustatytą pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir būdą ir gavus žemės sklypo savininko sutikimą, nekeičiant žemės naudojimo paskirties (išskyrus saulės šviesos energijos elektrines, nes jas statant ne visais atvejais galima vykdyti visas žemės ūkio veiklas), galima statyti bet kokios galios saulės šviesos energijos elektrines, vėjo elektrines, 1 MW ir mažesnės įrengtosios galios biodujų elektrines arba biodujų gamybos įrenginius, kurių biodujų gamybos ar valymo apimtis neviršija 750 kubinių metrų biodujų per valandą, nenumatant jų teritorijų planavimo dokumentuose, bei prie skirstomųjų tinklų jungiamas hibridines elektrines. Įtvirtinus siūlomus pakeitimus, saulės šviesos energijos ir vėjo elektrinių statybai bus galima naudoti didesnę Lietuvos teritoriją. Biodujų elektrinių statybos reglamentavimas teritorijų planavimo aspektu nekeičiamas, o tikslinamas redakciniu požiūriu, atsižvelgiant į galiojančių teisės aktų nuostatas.

Tikslinamas AIEĮ 49 straipsnio 5 dalies 2 punktą, jame nustatant, kad žemės sklypuose, gretimuose sklypai, kuriame įrengta vėjo elektrinė, ir (ar) žemės sklypuose, besiribojančiuose su sklypu, kuriame įrengtos vėjo elektrinės, skleidžiama fizikinė tarša negali viršyti sveikatos apsaugos ministro patvirtintuose teisės aktuose ir (ar) standartuose nustatytą fizikinės taršos ribinių dydžių. Taip siūloma užtikrinti, kad sklypuose, besiribojančiuose su sklypu, kuriame įrengta vėjo elektrinė, būtų užtikrinta atitiktis visuomenės sveikatos saugos reikalavimams.

TPĮ projektas:

TPĮ projektu keičiamame TPĮ siūloma numatyti, kad vėjo elektrinės neturi būti numatomos teritorijų planavimo dokumentuose. Siūlomas pakeitimas paskatins vėjo elektrinių plėtrą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti įstatymai neturės neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Siūlomas AIE bendrijų reglamentavimas taps patrauklesnis verslo subjektams, tai galimai paskatins verslo subjektų iniciatyvą steigiant AEI bendrijas, kurių pagrindinis tikslas savo dalyviams ir teritorijai, kurioje ji veikia, teikti aplinkos apsaugos, socialinę ar ekonominę naudą.

Atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmoka sukurs nežymią finansinę naštą elektros energijos gamintojams, tačiau paspartins elektrinių statybos etapą ir pagerins vietos bendruomenių ir jų organizacijų požiūrį į elektrinių statybą. Tai leis greičiau gauti reikiamus leidimus, sumažins apskundimo procedūrų skaičių.

Numatyti pakeitimai turės teigiamą poveikį verslo sąlygoms, vėjo elektrinių plėtotojams bus aišku, kada vėjo elektrinėms reikalinga atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ar visos apimties

poveikio aplinkai vertinimas, o saulės šviesos energijos elektrinių plėtotojams bus žinoma, kad saulės šviesos energijos elektrinių poveikio aplinkai vertinimo atlikti nereikia.

Bus užtikrintas efektyvus tinklų pralaidumų panaudojimas, tinklai bus rezervuojami atsinaujinančius išteklius naudojančioms elektrinėms plėtotojui įvertinus visas rizikas dėl elektrinės projekto įgyvendinimo, nes priešingu atveju prarandamas prievolių įvykdymo užtikrinimas.

Įtvirtinus siūlomus pakeitimus, saulės šviesos energijos ir vėjo elektrinių statybai bus galima naudoti didesnę Lietuvos teritoriją.

Biodujų gamintojams sudarytos palankesnės sąlygos prijungi gamybos įrenginius prie dujų sistemų pagreitins projektų įgyvendinimo laikotarpį.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus teikiamus Įstatymų projektus, nereikės priimti ar keisti kitų įstatymų.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymų projektuose įtvirtinamos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai pateikti derinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir Europos Sąjungos teisės nuostatas.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti.

Priėmus Įstatymų projektus:

Vyriausybė turės:

1) pripažinti netekusiomis galios Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugpjūčio 7 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“;

2) pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 4 d. nutarimą Nr. 827 „Dėl Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo energijai gaminti skatinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3) Energetikos ministerijos teikimu paskirti atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmokos administratorių;

Lietuvos Respublikos energetikos ministras turės pakeisti:

1) Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. birželio 18 d. įsakymą Nr. 1-115 „Dėl Naujų gamtinių dujų sistemų, tiesioginių vamzdynų ir biodujų gamybos įrenginių prijungimo prie veikiančių gamtinių dujų perdavimo ar skirstymo sistemų tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“;

2) Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymą Nr. 1-127 „Dėl Elektros energijos gamintojų ir vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3) Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymą Nr. 1-38 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“;

4) Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. vasario 3 d. įsakymą Nr. 1-22 „Dėl Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“;

Taryba turės:

1) pakeisti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2011 m. liepos 1 d. nutarimą

Nr. O3-163 „Dėl Elektros gamybos įrenginių prijungimo prie elektros tinklų ketinimų protokolo pavyzdinės formos patvirtinimo“;

2) pakeisti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2015 m. liepos 17 d. nutarimą Nr. O3-435 „Dėl Elektros energiją gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainos ir neatgautos elektros energijos kainos skaičiavimo metodikos patvirtinimo“;

3) nustatyti įkainio už leistinos generuoti galios viršijimą apskaičiavimo tvarką;

4) nustatyti veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisykles;

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministras turės pakeisti 2005 m. sausio 20 d. įsakymą Nr. 3D-37/D1-40 „Dėl Žemės naudojimo būdų turinio aprašo patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos aplinkos ministras turės:

1) pakeisti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 31 d. įsakymą Nr. D1-885 „Dėl Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2) nustatyti aplinkosauginius reikalavimus saulės šviesos energijos elektrinių statybai.

Lietuvos energetikos agentūra turės parengti rekomendacijas dėl atsinaujinančių išteklių energijos bendrųjų veiklos sąlygų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymų projektų įgyvendinimas papildomų lėšų nepareikalaus.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

„atsinaujinanti energija“, „energijos gamyba“, „elektros energija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.